

การบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ Management Network of Thai Monks Abroad

พระมหาวิวัฒน์ ฌานะโก¹ พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน² และพระมหาเผด็จ จิรกุโล³
PhramahaWiwat Chanesako¹ PhramahaYannawat Thitavaddhano² and PhramahaPadet Chirakulo³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช^{1,2}, มหาวิทยาลัยธรรมกายแคลิฟอร์เนีย³
Mahachulalongkornrajavidyalaya University^{1,2}, Dhammakaya Open University, California, USA.³
E-mail: Chanespiero10@gmail.com

Received: 2020-10-17; Revised: 2020-12-07; Accepted: 2020-12-08

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ และ 2) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) การศึกษาเอกสาร 2) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิจัยเชิงปริมาณ คือ การแจกแบบสอบถามพระสงฆ์ภาคีการระดับเจ้าอาวาส 74 รูป ด้วยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (1970, pp. 607-610) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ การบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีพิจารณารายเป็นด้าน พบว่า ด้านการปกครอง มีความคิดเห็นอยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ตามลำดับ

2. การบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ การบริหารตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ครบถ้วนดีทุกประการ อย่างไรก็ตามได้พบปัญหาอุปสรรคในงานแต่ละด้าน ในลักษณะภาพรวม 1. หลักการ พัฒนาการมีส่วนร่วม ให้เกิดความเข้มแข็ง ทั้งระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกองค์กร พัฒนาความมั่นคง ให้คณะสงฆ์ไทยดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน 2. เป้าหมาย สร้างความเป็นเอกภาพของคณะสงฆ์ไทย ไม่แบ่งแยกนิกาย หรือ สายปฏิบัติ ยึดหลักการเป็นเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน 3. จุดมุ่งหมาย มุ่งสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่กิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) เครือข่ายด้านการปกครอง 2) เครือข่ายด้านการศึกษา 3) เครือข่ายด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) เครือข่ายด้านการเผยแผ่ 5) เครือข่ายด้านการสาธารณูปการ และ 6) เครือข่ายด้านการสาธารณสงเคราะห์

คำสำคัญ : การบริหารงาน, เครือข่าย, พระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the network management conditions of Thai monks abroad and 2) to manage the networks of Thai monks abroad. It is mixed-methods research with the qualitative research methodology consisting of 1) document study 2) interviewing 10 key informants, analyze the data with content analysis and quantitative research, namely distributing questionnaires for 74 Abbot Administrations by specifying the sample sizes using the finished tables of Krejcie & Morgan (1970, pp. 607-610). Data analysis with basic statistics such as mean and standard deviation the results of the research showed that

1. Network management conditions of Thai monks abroad Network management of Thai monks abroad Overall is at a high level. Having considered each aspect, it was found that the administration with the highest ranking, followed by education, propagation Respectively, the public welfare

2. Network management of Thai monks abroad Management according to the roles and responsibilities that have been defined completely in all respects. However, problems were encountered in each area of work. In an overview. 1. Principle of participation development to be strong Both between internal and external members of the organization Security development For the Thai clergy to live sustainably 2. The goal of creating a unity of the Thai clergy Do not discriminate against sects or lines, adhere to the principles as a common goal of working together Study 3) Network for education and welfare 4) Broadcasting network 5) Utility network and 6) Public welfare network

Keywords: administration, network, Thai monks abroad

บทนำ

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในสมัยที่พระองค์ยังดำรงพระชนม์อยู่นั้น พระองค์ทรงประกาศธรรมด้วยพระองค์เองและให้พระพุทธรูปที่บรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์แล้วแยกย้ายกันออกไปประกาศพระศาสนา สิ่งที่ทำให้การประกาศพระพุทธศาสนาในสมัยนั้นประสบความสำเร็จโดยง่าย พระองค์ทรงประกาศธรรมให้เจ้าลัทธิสมัยนั้นได้แก่ ชฎิล 3 พี่น้องที่มีบริวาร 1,000 คนยอมบวชในพระพุทธศาสนา และพระเจ้าพิมพิสาร (วิ.มหา. (ไทย) 4/55/65-66.) แคว้นมคธและชาวเมืองยอมรับนับถือพระรัตนตรัย อีกทั้งพระเจ้าพิมพิสารยังยกที่ให้สร้างวัดเวฬุวัน พร้อมทั้งการสนับสนุนบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ทำให้ข่าวการเกิดขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแผ่ขยายออกไปยังแคว้นต่างๆ กระแสความต้องการฟังธรรมทั้งพระราชาผู้ครองแคว้น เศรษฐี คหบดี เจ้าลัทธิต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การประกาศพระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างรวดเร็ว

พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าไปในทวีปยุโรปโดยผ่านทางประเทศกรีซก่อนในช่วงพุทธศตวรรษต้น ๆ แต่ทว่ายังไม่ได้รับความนิยมเท่าใดนักจนกระทั่งหลังจากพุทธศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา (การเผยแผ่และการนับถือศาสนาในทวีปยุโรป, 2562) เมื่อชาวยุโรปได้ประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย เช่น อินเดีย ศรีลังกา พม่า เขมร ลาว และบางส่วนของจีนเป็นอาณานิคมแล้ว ก็พบว่าชาวพื้นเมืองส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งมีหลักธรรมคำสั่งสอนอันลึกซึ้ง มีเหตุผลมีผลถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์จึงบังเกิดความสนใจและเมื่อได้

ทำการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎกและคัมภีร์ต่างๆ เพิ่มเติม ก็ประจักษ์ว่าหลักธรรมของพระพุทธศาสนาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างดียิ่ง จึงมีการนำหลักธรรมดังกล่าวออกเผยแพรในหมู่ชาวยุโรปด้วยกัน เหตุผลที่ทำให้ชาวยุโรปเริ่มสนใจพระพุทธศาสนาก็เพราะประทับใจ หลักการของพระพุทธเจ้า ที่ทรงสอนให้บุคคลอย่าเชื่อถือคำสอนของพระองค์โดยทันที จนกว่าจะได้ใคร่ครวญพิจารณาหรือทดลองปฏิบัติดูก่อน เมื่อเห็นผลแล้วจึงค่อยเชื่อ นอกจากนี้ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาก็เน้นถึงความมีเมตตา กรุณา ความรัก การไม่เบียดเบียนต่อกัน ส่งเสริมเสรีภาพ ฆราวาสภาพ และความเสมอภาค จึงส่งผลให้ชาวยุโรปประกาศตนเป็นพุทธมามกะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วัดไทยในต่างประเทศมีอายุไม่ถึงร้อยปีหลัง จากที่คนไทยได้อพยพมาอยู่ต่างประเทศกันมากขึ้นและรวมกันเป็นปึกแผ่นได้มากขึ้นตามลำดับ จึงมีแนวคิดที่จะมีวัดเพื่อเป็นที่ทำบุญและเป็นส่วนกลางสำหรับพบปะกัน เมื่อเห็นว่าเป็นไปได้จึงหาสถานที่ที่พออยู่ได้แล้วนิมนต์พระสงฆ์ไทยที่ตนรู้จักหรือคุ้นเคยมาอยู่ ณ ที่นั้นแล้วขึ้นป้ายว่าเป็นวัด สถานที่ตั้งครั้งแรกอาจเป็นบ้าน หรือเป็นห้องเช่า เมื่อผู้คนมากขึ้น จึงไปหาที่ใหม่ซึ่งกว้างขวางกว่าเดิม สามารถทำกิจกรรมทางศาสนาได้สะดวกสบาย นิมนต์พระมาอยู่มากขึ้นและก่อสร้างกุฏิ ศาลา อุโบสถขึ้นตามลักษณะวัดในเมืองไทย วัดไทยในต่างประเทศมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น คนไทยมีอยู่ที่ไหนก็มักจะมีวัดที่นั่น แต่วัดที่อยู่ในต่างประเทศนั้นมีลักษณะต่างกัน อย่างแรกคือวัดที่ได้รับการยกกว่าเป็นวัดตามแบบเมืองไทยนั้นมีไม่มากนัก เป็นวัดที่กำหนดกันขึ้นเองว่าเป็นวัด (พระมหาโพธิวงศาจารย์, 2558, หน้า 41) วัดไทยในสหภาพยุโรปประเมินได้ว่าอยู่ในลักษณะเจริญกว้างขวางมากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้คนในยุโรปรู้จักพระสงฆ์และพระพุทธศาสนามากขึ้น แต่ก็ยังเป็นแบบผิวเผินไม่ละเอียดลึกซึ้งนัก แต่เป็นโอกาสดีของพระสงฆ์ทำให้ไม่มีการต่อต้านการประทุงในการมีวัดและมีพระสงฆ์เข้ามาอยู่ เพียงขอให้ทำไม่ผิดกฎหมายและไม่รบกวนธรรมเนียมนิยมของประเทศหรือท้องถิ่นนั้นๆ ปัจจุบันในสหภาพยุโรปมีวัดไทยจำนวน 92 วัด (รายชื่อวัดไทยในต่างประเทศ, 2562)

การได้รับรู้รับทราบปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสายต่างประเทศทั้งจากบุคคลทั่วไปที่สนใจในพระพุทธศาสนา และจากคณะผู้ดำเนินงานการอบรม ตลอดจนผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งกล่าวไว้ในหนังสือพระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ 13 ว่า “ในการไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศนั้น ความรู้ความสามารถมีด้วยกันทั้งนั้น แต่ที่ไม่ค่อยบรรลุผลตามที่ต้องการคงจะเกี่ยวกับปัญหาเรื่องยุทธศาสตร์ จึงทำให้มีปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ มาก บางท่านเทศน์ดีสอนดีก็ยังไม่ได้อยู่ไม่ได้ ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะยังมีปัจจัยอะไรหลายอย่าง งานของพระธรรมทูตมีความละเอียดอ่อนมาก แล้วยังถูกค่อนข้างต่อต้านไปสอนเฉพาะกับคนไทยด้วยกัน เขาเอาเราไปเปรียบเทียบกับพระธรรมทูตทิเบต ญี่ปุ่น หรือแม้กระทั่งศรีลังกา ที่ประสบผลสำเร็จมากกว่าในการเผยแผ่กับชาวต่างประเทศ” อย่างไรก็ตาม จากสภาพการทำหน้าที่ของพระธรรมทูตสายต่างประเทศของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทำให้ทราบพัฒนาการ ความก้าวหน้าของการปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ โดยเฉพาะพระธรรมทูตที่เป็นผู้นำในวัดแต่ละวัด เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อผลสำเร็จของการปฏิบัติศาสนกิจ การพัฒนาศักยภาพของพระธรรมทูตสายต่างประเทศจึงเป็นวิธีการที่ช่วยเติมเต็มให้การทำงานของคณะสงฆ์บรรลุเป้าหมายได้ พระธรรมทูตบางรูปก็ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน บางรูปก็มีปัญหาอุปสรรค ทำให้การทำงานขาดความร่วมมือไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น สิ่งที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาให้เกิดขึ้นกับพระธรรมทูตสายต่างประเทศด้วยการพัฒนาศักยภาพที่พระธรรมทูตสายต่างประเทศต้องพัฒนาให้มีให้เกิดขึ้นให้ได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพเครือข่ายการบริหารงานของคณะสงฆ์ไทยในทวีปยุโรป เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของคณะสงฆ์ไทยในทวีปยุโรปให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองตรงตามความต้องการของคณะสงฆ์ไทยได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ
- 2) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ

การทบทวนวรรณกรรม

ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา แนวคิดเรื่อง “เครือข่าย” ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งในแวดวงงานพัฒนาและภาคธุรกิจ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุ 3 ประการ คือ ภาวะการแข่งขันแบบใหม่ (New Competition) ในยุคการค้าใหม่ ทำให้ไม่สามารถใช้โครงสร้างและการบริหารจัดการแบบเก่าซึ่งเป็นแบบอำนาจตามลำดับชั้น (Hierarchical) ได้อีกต่อไป อำนาจแนวดิ่งไม่อาจนำองค์กร ให้ไปสู่เป้าหมายในยุคใหม่ได้ จึงต้องมีการปรับความสัมพันธ์ให้เป็นแนวนอน ให้เป็น “เครือข่าย” ประการที่สองความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีข่าวสาร (IT) ทำให้องค์กรต่าง ๆ สามารถปรับตัวและมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และประการสุดท้ายความก้าวหน้าทางวิชาการที่ก่อให้เกิดเครื่องมือในการวิเคราะห์โครงสร้างสังคมในลักษณะที่เป็นเครือข่าย และองค์กรต่าง ๆ ล้วนมีลักษณะเป็นเครือข่ายทั้งภายในตัวมันเองและในความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอก (เสรี พงศ์พิศ, 2548, หน้า 33-34)

หลักการระบบบริหารจัดการ ผู้วิจัยได้รวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลมานำเสนอประเด็นหลักสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ จำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความหมายและความสำคัญการบริหารจัดการ คำว่า การบริหาร “Administration” มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Administatrae” หมายถึงช่วยเหลือ (Assist) หรืออำนวยความสะดวก การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่างๆ ส่วนคำว่า การจัดการ (Management) นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร (Profits) หรือกำไรสูงสุด (Maximum Profits) สำหรับผลประโยชน์ที่จะตกแก่สาธารณะถือเป็นวัตถุประสงค์รองหรือเป็นผลพลอยได้ (By Product) เมื่อเป็นเช่นนี้จึงแตกต่างจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสาธารณะทั้งหลาย (Public Services) แก่ประชาชน การบริหารภาครัฐทุกวันนี้หรืออาจเรียกว่า การบริหารจัดการ (Management Administration) ที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจมากขึ้น เช่น การนำแนวคิดผู้บริหารสูงสุด (Chief Executive Officer) หรือ ซีอีโอ (CEO) มาปรับใช้ในวงราชการ การบริหารราชการด้วยความรวดเร็วการลดพิธีการที่ไม่จำเป็น การลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการและการมุ่งใจด้วยการให้รางวัลตอบแทน เป็นต้น (สมประสงค์ ปิวไรสง, 2554, หน้า 31-32) 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ หลักการสำคัญที่เกี่ยวกับแนวคิดของการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพตามกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกทั้งทางด้านความเจริญด้านเทคโนโลยี กระแสสังคมโลกาภิวัตน์ ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครองที่มีลักษณะประชาธิปไตย ด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญและด้านการปฏิรูประบบบริการต่างๆ เพื่อยกระดับคุณภาพให้มากขึ้นส่งผลต่อการพัฒนาหน่วยงานในอนาคตสำหรับแนวคิดหลักการบริหารจัดการได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมา ฤณี เดชทรัพย์ (2550, หน้า 21-27) 3) หลักการและกระบวนการบริหารจัดการ หลักการบริหารเชิงระบบมีองค์ประกอบพื้นฐานของทฤษฎีระบบ ได้แก่ ปัจจัยการนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลกระทบ (Impact) “การบริหารเชิงระบบเป็นวิธีการที่ใช้หลักตรรกศาสตร์วิทยาศาสตร์อย่างมีเหตุผลและมีความสัมพันธ์กันไปตามขั้นตอนช่วยให้กระบวนการทั้งหลายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถช่วยให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์ไปด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์อย่างถูกต้องและไม่ลำเอียงการบริหารระบบคุณภาพกระบวนการบริหารจัดการคุณภาพที่สำคัญและมีประสิทธิภาพก็คือการใช้วงจร PDCA เป็นเครื่องมือการบริหารระบบคุณภาพ”(สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2546, หน้า 127)

การปกครองคณะสงฆ์มีมาตั้งแต่พุทธกาล หลังจากที่พระพุทธองค์มอบคุณเป็นใหญ่ให้คณะสงฆ์หลักที่ใช้คือ พระธรรมวินัย เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว เกิดความไม่เรียบร้อยขึ้น จึงได้มีการทำปฐมสังคายนาขึ้น ที่เมืองราชคฤห์ โดยมีพระมหากัสสปะเป็นประธาน การบริหารคณะสงฆ์ ก็เรียบร้อยมาได้ระยะหนึ่ง ต่อมาก็เกิด ถือถ้อยต่างกัน เกิดความไม่เรียบร้อยขึ้นอีก เป็นเช่นนี้ตลอดมา กระบวนการบริหารสำหรับการบริหารคณะสงฆ์นั้น ได้ใช้หลักการบริหารตามทฤษฎีดังกล่าวที่สำคัญตามคำย่อในภาษาอังกฤษที่ว่า POSDCCR (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2539) คือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การหรือการจัดรูปงาน (Organizing)
3. การบริหารบุคคล (Staffing)
4. การวินิจฉัยสั่งการ (Directing)
5. การควบคุม (Controlling)
6. การประสานงาน (Coordinating)
7. การเสนอรายงาน (Reporting)

ดังนั้น การปกครองคณะสงฆ์ในยุคสถานการณ์ปัจจุบันนี้ คณะสงฆ์ย่อมมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และมี กฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครองคณะสงฆ์ มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการมี รูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น รูปแบบแนวคิด และวิธีการในการปกครองคณะสงฆ์ เชื่อว่ามีส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการให้องค์กรคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ฉะนั้น ผู้ที่จะเป็นผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ ความเสียสละ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยวัตรข้อปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์ และสังคมโดยรวม และที่สำคัญจะต้องเป็นนักปกครองที่มีความซื่อสัตย์ยุติธรรม ต้องเว้นจากความมีอคติทั้งปวง ตั้งมั่นในหลักพรหมวิหารธรรมเป็นแกนหลักของการปกครองอยู่เสมอ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ บทความ หนังสือ วารสาร สื่อออนไลน์ เกี่ยวกับทฤษฎีเครือข่าย กลยุทธ์การเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถาม ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้วยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (1970, pp. 607-610) จำนวน 74 รูป ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์ด้วยการใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารที่เป็นหนังสือ ตำรา งานเขียน บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนา แนวคิดการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา และแนวคิดหลักอหิสา 4 และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ด้วยแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลตามแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

สภาพการบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ การบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีพิจารณาเรียงเป็นด้าน พบว่า ด้านการปกครอง มีความคิดเห็นอยู่ในอันดับสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการปกครอง อาศัยพระธรรมวินัยเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติและกฎระเบียบของมหาเถรสมาคมที่พระสงฆ์ไทยแม้จะอยู่ในหรือนอกประเทศต้องปฏิบัติตาม การทำงานที่ไม่สามารถจะดึงงบประมาณแผ่นดินมาใช้ ในด้านการบริหารงานงบประมาณไม่สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังไม่มีแผนการในการควบคุมการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีเวลาในการออกตรวจเยี่ยม ในการออกตรวจเยี่ยมแต่ละครั้งไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะไปควบคุมดูแลงานในเรื่องใด ไม่สามารถดึงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทำงาน นอกจากนี้ ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศนั้น ๆ

ด้านการศึกษา สามารถศึกษาความรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาท้องถิ่นนั้น ๆ ในระยะเวลาที่กำหนดได้ เพราะเป็นประโยชน์และสำคัญยิ่งในการเผยแผ่หลักธรรมได้อย่างสนิทแนบแน่น การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้เข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการงานของคณะสงฆ์ หลักการพัฒนาความมั่นคงขององค์กร ต้องเป็นการพัฒนาความมั่นคงขององค์กร ต้องอยู่ได้ด้วยระบบการบริหารไม่ใช่ตัวบุคคล

ด้านการเผยแผ่ หน้าที่โดยรวมขององค์กรที่จะปฏิบัติให้บรรลุผลตามที่องค์กรต้องการ เป็นองค์กรที่ประสานความร่วมมือของพระธรรมทูตในต่างประเทศ เพื่อปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมุ่งประโยชน์ของพระศาสนาเป็นหลัก ต้องเพิ่มกิจกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจในการทำองค์กรให้เข้มแข็ง ดำเนินกิจกรรมประจำวัน เช่น ท้าวตราช - เย็น นั่งสมาธิ บิณฑบาต (ในบริเวณวัด) ฉันทภัตตาหาร กรณียกิจอย่างนี้เป็น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยนวัตวิถีชีวิตที่เรียบง่าย

ด้านสาธารณสงเคราะห์ การช่วยเหลือสิ่งของจำเป็นแก่ครอบครัวคนไทยผู้ประสบภัยและความลำบาก ให้เป็นที่พักอาศัยชั่วคราวแก่ครอบครัวผู้ประสบเคราะห์กรรมของวัดทั่วไปแล้ว ผู้บริหารองค์กรเครือข่ายควรมีการร่วมตรวจสอบและติดตาม การดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรม ว่าเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่ มีการประเมินผลว่าการดำเนินการนั้น ๆ บรรลุตามเป้าหมายและ วัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ถ้ามีการอำนวยความสะดวกที่เป็นโอกาสที่หน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนงานการพระพุทธศาสนาจะมอบนโยบายสาธารณะให้คณะสงฆ์ไทยพัฒนาตนและใช้ความรู้ที่มีอยู่ไปพัฒนาคุณธรรมและสร้างชื่อเสียงให้ประเทศชาติและพระพุทธศาสนาได้มากกว่านี้ ต้องส่งเสริมการผลิตและพัฒนาพระธรรมทูตไทยให้มีศักยภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ พบว่า

1. หลักการ หลักการในการบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ ต้องพัฒนาระบบการสื่อสารระหว่างสมาชิก ให้มีความสะดวก รวดเร็ว มีความถูกต้องแม่นยำ พัฒนาการมีส่วนร่วม ให้เกิดความเข้มแข็ง ทั้งระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกองค์กร พัฒนาความมั่นคง ให้คณะสงฆ์ไทยดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. เป้าหมาย สร้างความเป็นเอกภาพของคณะสงฆ์ไทย ตามคติที่ว่า “พุทธบุตรต้องเป็นหนึ่งเดียวกันเหมือนตะวันที่มีดวงเดียว” ไม่แบ่งแยกนิกาย หรือ สายปฏิบัติ ยึดหลักการเป็นเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน

3. จุดมุ่งหมาย มุ่งสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่กิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) เครือข่ายด้านการปกครอง 2) เครือข่ายด้านการศาสนศึกษา 3) เครือข่ายด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) เครือข่ายด้านการเผยแผ่ 5) เครือข่ายด้านการสาธารณูปการ และ 6) เครือข่ายด้านการสาธารณสงเคราะห์

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ การบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีพิจารณารายเป็นด้าน พบว่า ด้านการปกครอง มีความคิดเห็นอยู่ในอันดับสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการปกครอง อาศัยพระธรรมวินัยเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติและกฎระเบียบของมหาเถรสมาคมที่พระสงฆ์ไทยแม้จะอยู่ในหรือนอกประเทศต้องปฏิบัติตาม การทำงานที่ไม่สามารถจะตั้งงบประมาณแผ่นดินมาใช้ ในด้านการบริหารงานงบประมาณไม่สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังไม่มีแผนการในการควบคุมการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีเวลาในการออกตรวจเยี่ยม ในการออกตรวจเยี่ยมแต่ละครั้งไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะไปควบคุมดูแลงานในเรื่องใด ไม่สามารถดึงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาทำงาน นอกจากนี้ ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศนั้น ๆ

ด้านการศึกษา สามารถศึกษาความรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาท้องถิ่นนั้น ๆ ในระยะเวลาที่กำหนดได้ เพราะเป็นประโยชน์และสำคัญยิ่งในการเผยแผ่หลักธรรมได้อย่างสนิทแนบแน่น การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้เข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการงานของคณะสงฆ์ หลักการพัฒนาความมั่นคงขององค์กร ต้องเป็นการพัฒนาความมั่นคงขององค์กร ต้องอยู่ได้ด้วยระบบการบริหารไม่ใช่ตัวบุคคล

ด้านการเผยแผ่ หน้าที่โดยรวมขององค์กรที่จะปฏิบัติให้บรรลุผลตามที่องค์กรต้องการ เป็นองค์กรที่ประสานความร่วมมือของพระธรรมทูตในต่างประเทศ เพื่อปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมุ่งประโยชน์ของพระศาสนาเป็นหลัก ต้องเพิ่มกิจกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจในการทำองค์กรให้เข้มแข็ง ดำเนินกิจวัตรประจำวัน เช่น ทำวัตรเช้า - เย็น นั่งสมาธิ บิณฑบาต (ในบริเวณวัด) ฉันทัดอาหาร กรณียกิจอย่างนี้เป็น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยนวัตวิถีชีวิตที่เรียบง่าย

ด้านสาธารณสงเคราะห์ การช่วยเหลือสิ่งของจำเป็นแก่ครอบครัวคนไทยผู้ประสบภัยและความลำบาก ให้เป็นที่พักอาศัยชั่วคราวแก่ครอบครัวผู้ประสบเคราะห์กรรมของวัดทั่วไปแล้ว ผู้บริหารองค์กรเครือข่ายควรมีการร่วมตรวจสอบและติดตาม การดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรม ว่าเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่ มีการประเมินผลว่าการดำเนินการนั้น ๆ บรรลุตามเป้าหมายและ วัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ถ้ามีการอำนวยความสะดวกที่ดีเป็นโอกาสที่หน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนงานการพระพุทธศาสนาจะมอบนโยบายสาธารณะให้คณะสงฆ์ไทยพัฒนาตนและใช้ความรู้ที่มีอยู่ไปพัฒนาคุณธรรมและสร้างชื่อเสียงให้ประเทศชาติและพระพุทธศาสนาได้มากกว่านี้ ต้องส่งเสริมการผลิตและพัฒนาพระธรรมทูตไทยให้มีศักยภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สอดคล้องกับ คณินิตย์ จันทบุตร (2545, หน้า 45-48) ได้ศึกษาบทบาทของพระธรรมทูต ศึกษาความสำเร็จของการปฏิบัติภารกิจ 6 ด้าน สรุปได้ดังนี้ 1. ภารกิจด้านการปกครอง หมายถึง ภารกิจโดยพระธรรมทูต ซึ่งเป็นภิกษุต้องสอดส่อง ดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัดหรืออยู่ในปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศมหาเถรสมาคม หรือบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่ภิกษุได้ทำหน้าที่ปกครองทุกระดับ นับตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ (หน) นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่ภิกษุทำหน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ ในการบรรพชาและอุปสมบทกุลบุตร 2. ภารกิจด้านการเผยแผ่ หมายถึง ภารกิจด้านการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ศาสนทายาทและประชาชนรับทราบทุก ๆ วิธีที่ไม่ผิดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้ความรู้ความเข้าใจในหลักพุทธธรรม แล้วน้อมนำไปปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันได้แก่การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ขึ้นในวัดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรม หรือต้องการให้ประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา การดำเนินการใด ๆ ของพระภิกษุในพระพุทธศาสนาที่เป็นไปเพื่อการเผยแผ่ธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัด

และนอกวัด ชื่อว่าภารกิจด้านการเผยแผ่ทั้งสิ้น 3. ภารกิจด้านการศาสนศึกษา หมายถึง ภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ทั้งแผนกธรรม-บาลี แผนกสามัญศึกษา การอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย สงฆ์ทั้งสองแห่ง การจัดการศึกษาด้านวิปัสสนาธุระ การฝึกฝนธรรมบ่มเพาะด้านจิตใจ ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึง การที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอนเป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรม-บาลี สนามหลวง เป็นเลขานุการ สอบธรรมบาลีสสนามหลวง เป็นผู้อำนวยการหรือประธาน จัดสอบธรรมบาลีสสนามหลวงเป็นเจ้าสำนักเรียน ในฐานะเป็นเจ้าอาวาส นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่ภิกษุส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุก ๆ วิธีที่ไม่ผิดต่อธรรมวินัย เช่น การมอบทุนการศึกษาแก่ภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้ จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นต้น 4. ภารกิจ การศึกษาสงเคราะห์ ภารกิจด้านการดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เด็กเยาวชน ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กในวัด โรงเรียนเอกชน การกุศลของวัด ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่ภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส ได้เป็นประธานบริหารทุนสงเคราะห์ จัดตั้งทุนสงเคราะห์ มอบทุนสงเคราะห์ มอบทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนในทุกระดับชั้นการศึกษา บริจาคทุนทรัพย์ส่วนตัวเพื่อการศึกษาแก่เด็กนักเรียนในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน สร้างหรือซ่อมแซมอาคารสถานศึกษา กล่าวคือ การดำเนินการใด ๆ ของภิกษุ สมณทูต หรือธรรมทูต ที่มีความสามารถโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยที่เป็นไปเพื่อการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัดวัยเรียน จัดเป็นภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์ทั้งสิ้น

5. ภารกิจด้านการสาธารณูปการ เป็นภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณะปฏิสังขรณ์ในเขตวัดทั้งพุทธาวาสและสังฆาวาส เพื่อได้สถานที่อันเหมาะสมเป็นสัปปายะ คือภารกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้างอุโบสถ วิหาร อาคารเรียน ศาลาการเปรียญ หอธรรม กุฏิ เมาส์ เป็นต้น

6. ภารกิจด้านการสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย การให้วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลเกี่ยวกับเรื่อง เกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์และความสุขแก่มหาชนเป็นสำคัญ การสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การจัดให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรม ประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้าย หรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงพยาบาล การบริจาคทรัพย์ส่วนตัวหรือชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์ จัดสร้างโรงพยาบาล การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

การบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ พบว่า

1. หลักการ หลักการในการบริหารจัดการเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ ต้องพัฒนาระบบการสื่อสารระหว่างสมาชิก ให้มีความสะดวก รวดเร็ว มีความถูกต้องแม่นยำ พัฒนาการมีส่วนร่วม ให้เกิดความเข้มแข็ง ทั้งระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกองค์กร พัฒนาความมั่นคง ให้คณะสงฆ์ไทยดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. เป้าหมาย สร้างความเป็นเอกภาพของคณะสงฆ์ไทย ตามคติที่ว่า “พุทธบุตรต้องเป็นหนึ่งเดียวกันเหมือนตะวันที่มีดวงเดียว” ไม่แบ่งแยกนิกาย หรือ สายปฏิบัติ ยึดหลักการเป็นเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน

3. จุดมุ่งหมาย มุ่งสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่กิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) เครือข่ายด้านการปกครอง 2) เครือข่ายด้านการศาสนศึกษา 3) เครือข่ายด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) เครือข่ายด้านการเผยแผ่ 5) เครือข่ายด้านการสาธารณูปการ และ 6) เครือข่ายด้านการสาธารณสงเคราะห์ สอดคล้องกับ พระสมหมาย อตฺตสิทฺโธ (2559) ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการนำหลักอปริหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด วัดอุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการ

นำหลักอภินิหารธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ดนำหลักอภินิหารธรรมไปบูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมความสามัคคีเป็นทีม (Teamwork) และสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับการบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) และการจัดองค์กร (Organizing) โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) เป็นไปตามวัตถุประสงค์และพบว่า อภินิหารธรรม เป็นหลักป้องกันความเสี่ยง เป็นไปเพื่อความเจริญขององค์กรฝ่ายเดียว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ส่วนแนวทางการจัดการเครือข่าย ประกอบด้วย 1) “เจตนารมณ์” การแสวงหาจุดหมายร่วมกัน (Purpose) 2) “ธรรมนุญองค์กร” การกำหนดความเชื่อพื้นฐานร่วมกัน (Principle) 3) “สมรรถนะ” การกำหนดความสามารถที่ต้องมีร่วมกัน (Capability)

4) “มโนทัศน์” การกำหนดบทบาทของแต่ละฝ่าย และความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ความรับผิดชอบต่อกัน (Concept) 5) “โครงสร้างองค์กร” การกำหนดกฎ ระเบียบที่ยึดโยงความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน (Structure)

6) “กิจกรรมกิจกรรม” การกำหนดโครงการ กิจกรรมที่ควรทำร่วมกัน (Practice) สอดคล้องกับการจัดผังกลุ่มเครือข่าย (Mapping) ตามแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์หรือนโยบาย การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการดำเนินงานเครือข่ายซึ่งในประเด็นของการมีส่วนร่วมนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่ององค์ประกอบเครือข่ายในด้านการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ อ้างถึงในประยูร อัครบวรและคณะ ซึ่งมีทั้งสิ้น 7 ประเด็น คือ การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Perception) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) และการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของเครือข่ายมีความสำคัญ เพื่อช่วยให้สมาชิกสามารถสร้างเครือข่ายแทนการสร้างเครือข่ายเทียม ประกอบด้วย 1) “รู้เท่า” มีการรับรู้ที่เหมือนกัน (common perception) 2) “มองกว้าง” มีมุมมองที่เหมือนกัน (perspective) 3) “เห็นไกล” การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) 4) “ร่วมมือร่วมใจ” การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย (stakeholders participation) 5) “ร่วมรับผล” มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน (mutual interests/benefits) 6) “ช่วยเหลือ” มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) 7) “เกื้อหนุน” การเกื้อหนุนพึ่งพากัน (interdependence) 8) “แลกเปลี่ยน” มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน (interaction)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การระดมความคิด ร่วมคิดและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าทุกคนมีศักยภาพ ควรเปิดโอกาสให้ทุกวัดในยุโรปร่วมคิดและแสดงศักยภาพ เคารพนับถือกัน ไม่ลู่อำนาจ ยึดในความเจริญรุ่งเรืองของการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อให้องค์กรพัฒนา

2. การวางแผน ร่วมกันคิดกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน ด้วยการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย จะต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกส่วน ปราศจากอคติในการวางแผนรวมถึงจะต้องสามัคคีกันในการวางแผนร่วมกัน

3. การปฏิบัติงาน นำแผนงานที่ได้ ไปร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบเพื่อให้เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้ อาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายโดยแต่ละฝ่ายจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมาเป็นอันดับแรก

4. การติดตามประเมินผล ร่วมกันติดตามผลงานที่ทำและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น ทำเป็นระบบโดยจะต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องโดยผู้บริหารเครือข่ายและสมาชิกต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง

5. การรับประโยชน์ร่วมกัน จากการร่วมคิดร่วมทำและความสัมพันธ์ระหว่างภาคีเครือข่ายที่พัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมที่สมานฉันท์ เสมอภาคและเอื้ออาทรกันมากขึ้นร่วมรับประโยชน์ร่วมกัน ร่วมรับผิดชอบและรับชอบร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายการบริหารสหภาพองค์กรพระธรรมทูตในทวีปยุโรป

2. ควรศึกษาการพัฒนาการบริหารแบบการประยุกต์ใช้ IT ในการจัดการเครือข่ายสงฆ์ไทยในทวีปยุโรป

3. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสหภาพองค์กรพระธรรมทูตในทวีปยุโรป

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การเผยแพร่และการนับถือศาสนาในทวีปยุโรป. ค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.bloggang.com/>.

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). *การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพลส.
- คณินันต์ย์ จันทบุตร. (2545). *ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจวัด ศึกษาเฉพาะกรณี วัดป่านานาชาติบ้านมั่งหวาย อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวาน กราฟฟิค.
- ณัด เดชทรัพย์. (2550). *การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลไทยชนะศึก อำเภอ ทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย ตามหลักธรรมาภิบาล*. วิทยานิพนธ์ รพ.ม. อุดรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ประยูร อัครบรร. ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และกมลทิพย์ ศรีหาเศษ. (2553). *การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาโพธิวงศาจารย์. (2558). มุมมองการพัฒนาวัดไทยในสหภาพยุโรปในปัจจุบันและอนาคต. *วารสารสหภาพพระธรรมทูตไทยในทวีปยุโรป (ส.ธ.ย.)*. ฉบับที่ 2 (กันยายน): 40-49.
- พระสมหมาย อตถสิทโธ, (2559). *รูปแบบการนำหลักการบริหารนิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รายชื่อวัดไทยในต่างประเทศ.ค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2562, จาก <http://www.utse.eu/uploads/2/5/8/6/25865598/>.
- สมประสงค์ ปิวโธสง. (2554). *การพัฒนาการบริหารนโยบายสุขภาพของชุมชน : กรณีศึกษาหมู่บ้านจัดการสุขภาพอำเภอเมืองชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. รัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2546). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *วัฒนธรรมองค์การของโลกยุคใหม่ เครือข่าย ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- แสงสุรย์, (2558). พระธรรมทูตไทยกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทวีปยุโรปยุคปัจจุบัน. *วารสารสหภาพพระธรรมทูตไทยในทวีปยุโรป (ส.ธ.ย.)*. ฉบับที่ 2 (กันยายน): 58-66.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3): 607-610.